

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN PREHRANO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARNO HRANO,
VETERINARSTVO IN VARSTVO RASTLIN

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 300 13 00
F: 01 300 13 56
E: gp.uvhvvr@gov.si
www.uvhvvr.gov.si

**POROČILO O PROGRAMU PREISKAVE: JESENOV KRASNIK (*Agrius planipennis*)
ZA LETO: 2019**

1. UVOD

Splošne informacije:

Jesenov krasnik *Agrius planipennis* (Fairmaire, 1888) je hrošč iz družine krasnikov (Coleoptera: Buprestidae) in je uvrščen v priložo I.A.I Direktive Sveta 2000/29/ES. V Evropi bi lahko povzročil obsežno sušenje jesenov. Razvojni cikel *A. planipennis* je vezan na različne vrste jesenov (*Fraxinus* spp.). Naravna razširjenost jesenovega krasnika je severovzhodna Kitajska, Mongolija, Korejski polotok, Japonska, Tajvan in ruski Daljni Vzhod. Izven tega območja je bil *A. planipennis* prvič zabeležen leta 2002 v Severni Ameriki, leto kasneje pa tudi v Evropi, v okolici Moskve. V zadnjih 10 letih se je vrsta z območja v okolici Moskve razširila približno 260 km proti zahodu in 460 km proti jugu. V območjih, kjer je vrsta prisotna, povzroča veliko škodo na različnih vrstah jesenov. V EU vrsta še ni bila najdena.

Status v Sloveniji: »Odsoten, potrjeno s preiskavo«.

Cilj programa: Cilj izvajanja programa preiskava je bil ugotavljanje navzočnosti jesenovega krasnika *Agrius planipennis* na ozemlju Republike Slovenije.

Območje izvajanja preiskave (cela Slovenija, samo ena regija Slovenije, itd.): cela Slovenija

2. METODE DE LA

Območja, kjer smo izvajali program preiskav za *Agrius planipennis*, so bila izbrana na osnovi tveganja za vnos oz. pojav te vrste v Sloveniji (Tabela 1). Jesenovi sestoji v bližini podjetij, ki uvažajo les in lesne proizvode gostiteljskih rastlin iz Azije in Severne Amerike, in gozdne in okrasne drevesnice predstavljajo največje tveganje za vnos oz. pojav jesenovega krasnika. Parki in drugi gozdni sestoji predstavljajo srednje oz. majhno tveganje za najdbe jesenovega krasnika.

V povprečju je posamezni pregled trajal dve uri. Pregledi so potekali tako, da je bilo zajeto celotno ozemlje Slovenije, s poudarkom na območjih z največjim tveganjem za vnos in pojav vrste v Sloveniji. Na posamezni lokaciji smo pregledali gostiteljske rastline – jesene.

Pozorni smo bili predvsem na rumenenje ali osipanje listov na posamičnih vejah v krošnji gostiteljskih dreves, na odmiranje posameznih vej oziroma na splošno odmiranje celotnih dreves. Na takšnih drevesih smo iskali specifična znamenja napada:

- razpoke skorje, dolge 5–10 cm, ki nastanejo zaradi oblikovanja celitvenega tkiva okoli rogov ličink,
- žolne odstranjujejo skorjo in iščejo žuželke pod njo,
- meandrasti rovi ličink pod skorjo, dolgi do 30 cm in napolnjeni z rjavo črvino,
- izhodne odprtine odraslih hroščev v obliki črke D in približno 5 mm v premeru,
- presvetljena krošnja zaradi manjših listov, listi včasih porumeneli (v vsej krošnji ali omejeno na posamične veje).

V kolikor smo na drevesu našli izhodne odprtine in serpentinaste rove ličink pod lubjem, smo odstranili del skorje s simptomi. Če smo našli ličinke, bube oziroma hrošče, smo jih shranili v 96 % alkohol. Če je glede na simptome obstajal sum na prisotnost vrste *A. planipennis*, smo kot vzorec odvzeli del drevesa s simptomi. Skorjo oz. del debla ali veje smo shranili v plastično vrečo. Vzorce smo dostavili v Laboratorij za varstvo gozdov (LVG) GIS, kjer je bila izvedena analiza po veljavnih laboratorijskih postopkih. Ob vsakem vzorčenju je bil izdelan Zapisnik o zdravstvenem pregledu rastlin in Zapisnik o odvzemu vzorca, podatki pa so bili sproti vnešeni v elektronska sistema »Zdravko«.

Za vzorčenje jesenovega krasnika smo uporabljali 20 prizmatičnih pasti zelene barve s specifičnim atraktantom.

Vzorci so bili v roku 24 ur po nabiranju dostavljeni v LVG in v tem času niso bili izpostavljeni visoki temperaturi. V primeru, da vzorcev v tem času nismo mogli dostaviti v diagnostični laboratorij, smo jih za dan ali dva shranili v hladilniku pri temperaturi 4–10 °C. Če smo kot vzorec odvzeli dele debla ali vej, smo jih vzdrževali v insektariju do morebitnega izhoda odraslih hroščev, ki smo jih nato morfološko analizirali.

Tabela 1: Območja tveganja za vnos in pojav vrste *Agrilus planipennis* v Sloveniji

<i>Največje tveganje:</i>	<ul style="list-style-type: none">- jesenovi sestoji v bližini podjetij, ki uvažajo les in lesne proizvode gostiteljskih rastlin iz Severne Amerike in Azije,- Jesenovi sestoji v bližini gozdnih in okrasnih drevesnic
<i>Srednje tveganje:</i>	<ul style="list-style-type: none">- v parkih in na drugih javnih zelenih površinah
<i>Majhno tveganje:</i>	<ul style="list-style-type: none">- v drugih sestojih, kjer so prisotni jeseni

3. REZULTATI

Rezultati so prikazani v prilogi 1, ki je del tega poročila.

PorociloGIS_PROGR
AM_PREISKAVE_Agri

4. RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

V programu preiskav za vrsto *A. planipennis* za leto 2019 so bili vsi vzorci s sumom na prisotnost jesenovega krasnika negativni. Takšen rezultat ni presenetljiv, saj vrsta do sedaj še ni bila najdena na območju EU, od območij na zahodu Rusije, kjer je bila zabeležena nam najbližja najdba vrste, pa našo državo ločujejo razdalje več tisoč kilometrov in številne naravne pregrade. Kljub temu pa je previdnost potrebna, saj nevarnost vnosa tega škodljivca vendarle obstaja. Poleg tega, da so odrasli osebki dobri letalci, zlasti veliko tveganje za vnos jesenovega krasnika na naše ozemlje predstavlja globalna trgovina, in sicer uvoz gostiteljskih rastlin in lesenih proizvodov iz lesa teh rastlin iz območij, kjer je vrsta prisotna.

Delo v sklopu programa preiskav za *Agrilus planipennis* je potekalo po predvidenem planu. Zavod za Gozdove Slovenije (ZGS) je v sklopu izvajanja programa preiskav za *Agrilus planipennis* za leto 2019 opravil vse načrtovane aktivnosti, t. j. 28 zdravstvenih pregledov. GIS je od načrtovanih 50 pregledov opravil 50 pregledov in postavil ter vzorčil 20 pasti (20 planiranih). Pri pregledani površini smo nekoliko presegli plan, in sicer za 18,863 ha.

V letu 2019 smo v okviru drugih projektov (Javni gozdarski službi, LIFE ARTEMIS LIFE15 GIE/SI/000770) z namenom izboljšanja znanja in referenčne zbirke za *Agrilus planipennis*.

Zaznavanje škodljivih organizmov v začetni fazi naselitve je zahtevno in zanesljivost zgodnje detekcije, ko je število osebkov še zelo malo in so prisotni samo na omejenem območju, je sorazmerna z vloženim trdom, v našem primeru s številom zdravstvenih pregledov in pregledano površino. V programu preiskave za *A. planipennis* je bila pregledana površina (174,863 ha) zelo majhna (0,015 %) v primerjavi s celotno gozdno površino v Sloveniji (1.177.244 ha) (vir: Poročilo Zavoda za gozdove Slovenije o gozdovih za leto 2018, str. 5), zato zanesljivost rezultata ne more biti visoka. Glede na to smo mnenja, da je treba v prihodnjih letih razmišljati v smeri povečanja obsega programa preiskav za *A. planipennis* z znatnim povečanjem števila zdravstvenih pregledov in posledično večjim deležem pregledanih gozdnih sestojev iglavcev na območju Slovenije.

Koordinator preiskave:
dr. Maarten de Groot

Podpis:

SKUPNA TABELA ZA PRIPRAVO POROČIL

Inštitucija:	Število zapisnikov:	Število mikrolokacij:	Število podrobnejših podatkov:	Skupna pregledana površina (m ²):	Skupna pregledana površina (ha):	Število odvzetih vzorcev:	Število opravljenih analiz:	PROGRAM 2019	PROGRAM	PROGRAM	PROGRAM
								PREGLEDI	VZORCI	PASTI	2019 Površina (ha)
GOZDARSKI	70	70	92	1191630	119,163	20	20	78	20	20	156
INŠTITUT	28	28	31	557000	55,7	0	0	50	20	20	119,163
SLOVENCALJE								28			99,46428571
ZGS											

REALIZACIJA	78	20	20	174,863
	100%	100%	100%	112%
RAZLIKA	20			18,863

